

**Udskrift
af
Arbejdsrettens dom af 6. december 2017**

I sag nr.: AR2017.0285

A

og

B

(advokat Jacob Sand for begge)

mod

Landsorganisationen i Danmark

for

Fagligt Fælles Forbund

(advokat Pernille Leidersdorff-Ernst)

Dommere: Højesteretsdommer Lars Hjortnæs (næstformand), højesteretsdommer Lene Pagter Kristensen (formand og retsformand) og højesteretsdommer Oliver Talevski (næstformand).

Indledning

Sagen angår, om indklagedes i foråret 2017 iværksatte hovedkonflikt mod B og varslede sympatikonflikter mod A og B er berettigede skridt med henblik på at få overenskomstdækket det arbejde, som udføres af medarbejderne hos klagerne.

Parternes påstande

Klagerne, A og B, har nedlagt følgende påstande:

Principalt:

Indklagede skal anerkende, at den mod B iværksatte hovedkonflikt og de varslede sympatikonflikter mod klagerne er ulovlige.

Subsidiært:

Uanset om Arbejdsretten finder, at den iværksatte hovedkonflikt mod B er lovlig, skal indklagede anerkende, at de varslede sympatikonflikter mod klagerne er ulovlige.

Indklagede, Landsorganisationen i Danmark for Fagligt Fælles Forbund (herefter 3F), har påstået frifindelse.

Arbejdsrettens dom af 31. marts 2017

Arbejdsretten tog ved dom af 31. marts 2017 i sag AR2016.0633 stilling til lovligheden af 3F's dengang iværksatte og varslede kampskridt mod A og mod B. Dommen lyder således:

”A
og
B
(advokat Jacob Sand for begge)

mod

Landsorganisationen i Danmark
for
Fagligt Fælles Forbund
(advokat Pernille Leidersdorff-Ernst)

Dommer: Næstformand, højesteretsdommer Lars Hjortnæs

Indledning

Sagen angår, om indklagedes iværksatte hovedkonflikter mod klagerne og varslede sympatikonflikter mod B er berettigede skridt med henblik på at få overenskomstdækket det arbejde, som udføres af medarbejderne hos klagerne.

Parternes påstande

Klagerne, A og B, har nedlagt følgende påstande:

Principal:

I forhold til B:

Indklagede skal anerkende, at den mod B iværksatte hovedkonflikt og de varslede sympatikonflikter er ulovlige.

I forhold til A:

Indklagede skal anerkende, at den mod A iværksatte hovedkonflikt er ulovlig.

Subsidiært:

I forhold til B:

Indklagede skal anerkende, at de varslede sympatikonflikter er ulovlige.

Indklagede, Landsorganisationen i Danmark for Fagligt Fælles Forbund (herefter 3F), har påstået frifindelse.

Sagsfremstilling

De klagende virksomheder

Begge klagere driver landbrug med malkekvægsbesætninger som enkeltmandsvirksomheder. B har ca. 610 kvier og ca. 740 årskøer og leverer ca. 20.000 liter mælk om dagen. A har ca. 1.240 kvier og ca. 1.150 årskøer og leverer knap 33.000 liter mælk om dagen.

B driver 360 ha jord, og virksomheden udfører selv alt markarbejde, bortset fra finsnitning. A dyrker grovfoder på 225 ha. jord.

B har 12 fuldtidsansatte, heraf tre elever, og tre skoledrenge på deltid. Der er normalt 1-2 praktikanter fra en landbrugsskole på virksomheden. A har 21 ansatte, heraf 1 dyrlæge.

Aftaleforhold mellem klagerne og Arla

Både B og A har i en årrække været andelshavere i Arla Foods a.m.b.a. ("Arla"). Som andelshavere har de pligt til at afsætte mælkeproduktionen til Arla, som til gengæld er forpligtet til at afhente og bearbejde deres mælk.

Af Arlas vedtægter fremgår bl.a.:

"Medlemskab

§ 3

...

(5)

De i stk. (1) og (7) nævnte andelshavere, der ikke overholder Selskabets vedtægter eller andre forpligtelser overfor Selskabet, som virker til skade for Selskabet eller dets formål, eller som modarbejder Selskabets interesser eller målsætning, kan af bestyrelsen ekskluderes og anses i så fald for ulovligt udtrådt, jf. § 5, stk. (5). ...

Ophør af medlemskab

§ 5

- (1) Udtræden med lovligt varsel kan kun finde sted ved skriftlig meddelelse, som skal være Selskabet i hænde senest 31. august med virkning fra regnskabsårets udløb. Opsigelsesvarslet kan dog aldrig overstige 12 måneder. ...
- (2) Ved overdragelse (herunder bortforpagtning, forpagtningsophør og ophør af en juridisk person) af samtlige en andelshavers driftssteder anses lovlig udtræden dog for sket med virkning fra tidspunktet for Selskabets modtagelse af meddelelse om overdragelsen, jf. dog § 5, stk. (3).
- (3) ...
- (5) Bringes en andelshavers medlemskab til ophør på anden måde end omhandlet i stk. (1) og (2), anses den pågældende for at være ulovlig udtrådt og er da pligtig til Selskabet at indbetale en af bestyrelsen fastsat bod. Bodens størrelse fastsættes forud med mindst 50 dages varsel. Uanset andelshaverens betaling af bod er Selskabet berettiget til af andelshaveren tillige at kræve erstatning for ethvert tab, som er påført Selskabet som følge af andelshaverens ulovlige udtræden. ... Selskabet kan modregne bod og erstatning og mellemværender som anført i andelshaverens evt. krav mod Selskabet, uanset om forfaldstiden for sådanne krav er indtrådt.
- (6) ...

Leveringspligt og mælke kvalitet

§ 6

- (1) Enhver andelshaver har pligt til at levere til Selskabet al den mælk, andelshaverens sunde køer yder, og som ikke anvendes i egen bedrift til husholdning og opfodring eller til salg ved stalddør, der dog kun må finde sted i det af Selskabet tilladte omfang. Dog er medlemmerne under overholdelse af de af bestyrelsen fastsatte administrative regler berettiget til inden for enhver 14-dages periode at levere til andre mejerier en sådan andel af deres mælkeleverancer, som fastsættes af repræsentantskabet. ...
- (2) Såfremt det efter den relevante lovgivning ikke er muligt at opretholde den i stk. (1) nævnte leveringspligt, er denne dog forpligtende for de pågældende andelshavere i det – maksimale – omfang, leveringspligten efter nævnte lovgivning vil være lovlig.

Note *)

Note*) ...

I Danmark er hver andelshaver berettiget til med seks ugers skriftligt varsel til Selskabet at levere op til 20% af sine mælkeleverancer inden for hver 14-dages periode til andre mejerier.

...”

Jordbrugsoverenskomsten

3F har haft overenskomst med Gartneri-, Land- og Skovbrugets Arbejdsgivere (”GLS-A”) siden 1919. Det er oplyst, at GLS-A har ca. 600 medlemmer under Jordbrugsoverenskomsten, og at 3F’s afdelinger desuden har indgået tiltrædelsesoverenskomster med 247 virksomheder.

Af Jordbrugsoverenskomsten for 2015-2018 fremgår bl.a.:

”Denne overenskomst mellem Gartneri-, Land- og Skovbrugets Arbejdsgivere (GLS-A) og Fagligt Fælles Forbund (3F) erstatter med virkning fra og med 1. marts 2015 de mellem parterne hidtil gældende overenskomster for

- landbrugsarbejde
- blomsterløg
- frugtplantager
- maskinstationer
- minkfarme
- markeds- og eksportstalde
- fjerkræproduktion (dog undtaget rugerier)

Overenskomsten for jordbrug omfatter herefter alt forefaldende arbejde, der sædvanligvis forekommer inden for det primære landbrug, herunder pasning af heste. Desuden omfatter overenskomsten maskinstationer samt dambrug, havbrug og akvakultur.”

Overenskomsten indeholder bestemmelser om bl.a. arbejdstidens længde og tilrettelæggelse, fridage, løn - herunder timelønsatser, diverse tillæg og fradrag – anvendelse af akkord og andre produktivitetsfremmende lønsystemer, fastlønsaftaler, fritvalgskonto, pension, overarbejde, forskudt tid, holddriftsarbejde og rådighedsvagt, sygdom, barsel, ferie, lønningsperiode og lønudbetaling, ansættelse og arbejdsforholdets ophør, tjenestebolig, tillidsrepræsentanter, elever og efteruddannelse, samt en række bilag om særlig regulering på bestemte områder.

Konfliktvarsler vedrørende B

I 3F's første konfliktvarsel af 13. oktober 2016 til B hedder det bl.a.:

”Indgåelse af overenskomst mellem Deres virksomhed og 3F samt varsling af strejke, blokade og sympatikonflikt.

Under henvisning til vores tidligere brev af 19. september 2016 om indgåelse af overenskomst, må vi desværre konstatere, at der fra Deres side ikke er svaret positivt på vores henvendelser.

For god ordens skyld skal vi oplyse at dette brev er at betragte som 1.varsel om strejke, blokade og sympatikonflikt mod Deres virksomhed. Tidspunkt for iværksættelse af en eventuel konflikt vil blive meddelt på et senere tidspunkt.

...”

I 3F's andet konfliktvarsel af 14. november 2016 til B hedder det bl.a.:

”Varsling af strejke, blokade og sympatikonflikt.

Under henvisning til vore tidligere breve, senest af 13. oktober 2016 om dialog og indgåelse af overenskomst, må vi desværre konstatere, at der fra Deres side ikke er svaret positivt på vores henvendelser.

Vi skal derfor meddele Dem, at der vil blive etableret strejke og blokade mod Deres virksomhed fra:
Tirsdag den 22. november 2016 ved arbejdstids begyndelse.

Vi skal samtidig meddele Dem, at fra dette tidspunkt må ingen medlemmer af Fagligt Fælles Forbund arbejde i virksomheden med mindre der inden da er indgået overenskomst. Vi skal dog samtidig meddele Dem, at vi af dyreetiske grunde, har besluttet, ikke at trække vore medlemmer ud der arbejder med pasning af dyr.

Endelig skal det meddeles, at vi vil bede LO om, at der etableres sympatikonflikt snarest muligt herefter, således at ingen organiseret virksomhed eller arbejdskraft må servicere Deres virksomhed eller filialer heraf.

...”

Varslerne indeholdt ikke oplysning om medarbejdere, der ville blive omfattet af konflikten.

Konfliktvarsler vedrørende A

I 3F's første konfliktvarsel af 14. oktober 2016 til A hedder det bl.a.:

”Indgåelse af overenskomst mellem Deres virksomhed og 3F samt varsling af strejke, blokade og sympatikonflikt.

Under henvisning til vores tidligere møde d. 20. juni 2016 om indgåelse af overenskomst, må vi desværre konstatere, at der fra Deres side ikke er svaret positivt på vores henvendelser.

For god ordens skyld skal vi oplyse at dette brev er at betragte som 1.varsel om strejke, blokade og sympatikonflikt mod Deres virksomhed. Tidspunktet for iværksættelse af en eventuel konflikt vil blive meddelt på et senere tidspunkt.

Vi er fortsat indstillet på en løsning af sagen ved forhandling, hvorfor vi håber, at de snarest vil kontakte vores kontor med henblik på en mødeaftale, der skal sigte mod en forhandlingsløsning.

...”

I 3F's andet konfliktvarsel af 4. november 2016 til A hedder det bl.a.:

”Varsling af strejke, blokade og sympatikonflikt.

Under henvisning til vores forhandlinger d.d. om indgåelse af overenskomst, må vi desværre konstatere, at De fra Deres side ikke vil imødekomme vores krav.

Vi skal derfor meddele Dem, at der vil blive etableret strejke og blokade mod Deres virksomhed fra:
Tirsdag den 22. november 2016 ved arbejdstids begyndelse.

Vi skal samtidig meddele, at fra dette tidspunkt må ingen medlemmer af Fagligt Fælles Forbund arbejde i virksomheden med mindre der inden da er indgået overenskomst.

Endelig skal det meddeles, at vi vil bede LO om, at der etableres sympatikonflikt snarest muligt herefter, således at ingen organiseret virksomhed eller arbejdskraft må servicere Deres virksomhed eller filialer heraf.

...”

Varslerne indeholdt ikke oplysning om medarbejdere, der ville blive omfattet af konflikten.

Iværksættelse af hovedkonflikterne og varsling af sympatikonflikter

B og A indgik ikke tiltrædelsesoverenskomst med 3F, og hovedkonflikterne blev herefter iværksat fra den 22. november 2016, idet indklagede meddelte B, at man af dyreetiske grunde ikke ville trække medlemmer ud, der arbejder med pasning af dyr. Klagernes virksomhedsdrift er fortsat uændret under hovedkonflikten.

Den 25. november 2016 sendte LO andet sympatikonfliktvarsel vedrørende de to klagere til henholdsvis Dansk Arbejdsgiverforening, Gartneri-, Land- og Skovbrugets Arbejdsgivere, Arbejdsgiverne og Skorstensfejerlauget af 11. februar 1778. Det fremgår heraf bl.a., at fra den 6. december 2016 måtte ingen af følgende medlemmer udføre arbejde, der hidrørte fra eller var bestemt for klagerne, eller udføre arbejde på arbejdspladser, hvor klagerne udfører arbejde: Medlemmer af ”Fagligt Fælles Forbund – Den Grønne Gruppe beskæftiget hos medlemmer af DI og Dansk Erhverv Arbejdsgiver, Fagligt Fælles Forbund – Transportgruppen beskæftiget hos medlemmer af DIO II – Mejeriets Arbejdsgiverforening, DIO I – ATL og Dansk Erhverv Arbejdsgiver – DTL's arbejdsgiverforening, HK Privat Mejeribrugets arbejdsgiverforening under DI Overenskomst II, Dansk El-Forbund beskæftiget hos medlemmer af TEKNIQ og DI, Blik- og Rørarbejderforbundet beskæftiget hos

medlemmer af TEKNIQ, Dansk Byggeri og DI, Dansk Metal beskæftiget hos medlemmer af DI, TEKNIQ og Dansk Maskinhandlerforening, Serviceforbundet beskæftiget hos medlemmer af Dansk Industri, og Fødevareforbundet NNF beskæftiget hos medlemmer af Dansk Industri”.

Ved brev af 2. december 2016 gjorde advokat Jacob Sand på vegne af B og A indsigelse mod lovligheden af de varslede konflikter.

3F tilkendegav ved mail af 5. december 2016 til advokat Jacob Sand, at man på flere møder med A havde meddelt, at man ikke ville trække medlemmer ud, der arbejder med pasning af dyr, og at såfremt A indbragte sagen for Arbejdsretten, ville man suspendere hovedkonflikten og den tilhørende sympatikonflikt mod A, indtil Arbejdsretten havde afgjort sagen.

3F tilkendegav endvidere ved mail af 5. december 2016 til advokat Jacob Sand, at såfremt B indbragte sagen for Arbejdsretten, ville man suspendere hovedkonflikten og den tilhørende sympatikonflikt mod B, indtil Arbejdsretten havde afgjort sagen.

I brev af 30. januar 2017 fra 3F til A hedder det bl.a.:

*”Ophævelse af strejke, blokade og sympatikonflikt.
Varsling af blokade og sympatikonflikt.*

I forbindelse med den verserende sag (2016.0633) ved Arbejdsretten, er det blevet klart for os, at du ikke kan tiltræde, at du klart og utvetydigt er blevet informeret om, at man af hensyn til dyrevelfærden ikke ville trække medlemmer ud af din virksomhed i forbindelse med den varslede konflikt med ikrafttræden den 22. november 2016. Vi har derfor besluttet at afblæse denne hovedkonflikt med tilhørende sympatikonflikter.

På baggrund af ophævelsen og det forhold, at du fortsat fastholder, at du ikke vil indgå den krævede overenskomst med os, skal vi meddele dig, at der bliver etableret blokade mod din virksomhed med øjeblikkelig virkning.

Vi skal derfor meddele dig, at herefter må ingen medlemmer af Fagligt Fælles Forbund tage arbejde i virksomheden, medmindre der bliver indgået overenskomst. Vi skal dog samtidig meddele dig, at vi af dyreetiske grunde har besluttet ikke at konfliktramme arbejdet med pasning af dyr.

Endelig skal det meddeles, at vi vil bede LO om, at der etableres sympatikonflikt snarest muligt, således at ingen organiseret virksomhed eller arbejdskraft må servicere din virksomhed eller filialer heraf.

...”

I indklagedes duplik af 30. januar 2017 er bl.a. anført følgende:

”Om end indklagede ikke på nogen måde er forpligtet hertil, vil forbundet i den konkrete sag, i et forsøg på at skære sagen til, afgive bindende procesklæring om, at konflikten, i fald indklagede får medhold, alene iværksættes i relation til Mejeribrugets Arbejdsgiverforening, og at der vil blive fremsendt nye varsler i fald konflikten herefter udvides.”

Øvrigt materiale

Der er under sagen fremlagt en række yderligere bilag, herunder bl.a. lønsedler for A's ansatte i december 2016 og for B's ansatte i januar 2017, oversigt over lønninger i henhold til Jordbrugsoverenskomsten pr. 1. februar 2017, statistik om udviklingen i antallet af medhjælpere pr. landbrugsbedrift med kvæg, fortegnelse over mejerier og mejeritilknyttede virksomheder i Danmark samt en udskrift fra 3F's Grønne Gruppens hjemmeside, december 2016, hvoraf bl.a. fremgår:

”Medlemmerne

Medlemmerne af 3F's Grønne Gruppe arbejder på gartnerier, planteskoler, i skovene, på mejerier, på minkfodercentraler, inden for fiskeopdræt m.v.

De er blandt andet ansat som anlægsgartnere, gartnere, dyrepassere, jordbrugsassistenter, mejeriarbejdere og skovarbejdere.

...”

Forklaringer

Der er under sagen afgivet forklaring af B, A, Anders Andersen, Morten Fischer-Nielsen og Jens Bjørn Poulsen.

B har forklaret bl.a., at han har drevet landbrugsvirksomhed i 10 år. Virksomheden drives konventionelt og har godt 700 malkekøer. Han hører ikke blandt de 25 største bedrifter i Danmark. De tilhørende arealer drives til produktion af foder til dyrene. Virksomhedens omsætning udgøres næsten udelukkende af salg af mælk. Køer, som ikke længere er mælkeproducerende, sælges til Danish Crown, mens tyrekalve sælges videre til en opdrætter. Han vil ikke kunne drive sin virksomhed, hvis han ikke kan afsætte sin mælk.

Han har 12 fuldtids medarbejdere, en skoledreng og ofte tillige en praktikant fra en landbrugsskole samt ofte også en praktikant fra et jobcenter. Han har ry for at kunne håndtere elever med særlige behov. Ofte er det unge mennesker, der har det svært i skolen eller familiemæssigt.

Lønniveauet i hans virksomhed afhænger af, hvilken erfaring den pågældende medarbejder kommer med. Han tager udgangspunkt i lønniveauet for erhvervet. Han er nødt til at placere sig rigtigt i forhold til niveauet i branchen. Ved overarbejde aftaler de afspadsering 1:1, men der er normalt ikke overarbejde. Han har ikke tegnet en pensionsordning for sine medarbejdere, fordi de højstlønnede medarbejdere ikke har været interesserede heri. Han har ikke spurgt de lavest lønnede. To medarbejdere, der får 25.000 kr. om måneden, er begge danskere og ansat som henholdsvis fodermester og landbrugsmedarbejder. De medarbejdere, der trækkes i løn for husleje og forbrug, bliver trukket, fordi de bor på gården. Desuden er der nogle medarbejdere, der spiser i kantinen og bliver trukket i løn for det.

Han har ikke før haft uoverensstemmelser med 3F. Han har ikke kritiseret medarbejdere for at være medlem af 3F. En måneds tid før denne sag opstod, havde han kontakt til 3F, da en medarbejder stoppede en måned før tid. Der blev betalt en afslutningsgodtgørelse, og en medarbejder fra 3F kom forbi med et papir på, at den konkrete sag var afsluttet. Medarbejderen havde et papir med om en tiltrædelsesoverenskomst. Han sagde pænt nej tak til at tegne overenskomst, for det første, fordi han kunne se nogle problemer ved at komme ind på en voldsomt høj startløn, som ville medføre en for lille forskel i forhold

til medarbejdere med lang anciennitet. For det andet fordi det ville give problemer i forhold til de problematiske unge ansatte, som han er god til at håndtere, men som ikke yder så meget. Det kan ikke betale sig for ham at have dem ansat, hvis han ikke kan aflønne dem som en 1. års elev.

Han var i tvivl om, hvad varslingen af 13. oktober betød for hans virksomhed, og han tog derfor kontakt til den pågældende medarbejder hos 3F. Han fik at vide, at han bare kunne læse, hvad der stod i brevet, og at dem, der passede dyr, ikke ville blive berørt. Han kunne ikke få at vide, om dem, der var beskæftiget med andre arbejdsopgaver, f.eks. i marken, ville blive berørt.

Da han så 2. sympatikonfliktvarsel og konstaterede, hvilke virksomheder der ville blive omfattet, kunne han se, at sympatikonflikten ret hurtigt ville lukke hans virksomhed. DLG, hvor han køber langt hovedparten af foderet, oplyste, at de næppe ville have mulighed for at levere foder til ham under en sympatikonflikt. Hvis DAKA ikke måtte afhente døde dyr, ville ejendommen blive lukket af de veterinære myndigheder. Der var ingen løfter om at tage dyreetiske hensyn.

Han tror, at det vil være svært at afsætte de godt 20 tons mælk om dagen til andre end Arla. Afsætning til udlandet vil være forbundet med store omkostninger. Han har ikke undersøgt muligheden for at levere til andre danske mejerier, men han læste sympatikonfliktvarslet sådan, at alle mejerier i Danmark ville være omfattet af konflikten. Når man er medlem af Arla, har man pligt til at levere mælk til Arla. Arla ringede og sagde, at de ikke kunne hente hans mælk fra den 6. december, og de advarede ham imod at sælge mælken til andre, da det ville medføre en stor bod.

A har forklaret bl.a., at han har drevet mælkeproduktionsvirksomhed siden 1989 og er nok en af de 25 største mælkeproducenter i Danmark. Han producerer primært mælk og foder til sine egne dyr. Han vil ikke kunne drive sin virksomhed, hvis han ikke kan afsætte sin mælk til danske mejerier. Der malkes året rundt tre gange i døgnet, hvorved man får en højere ydelse fra køerne, men jo også højere udgifter til lønninger og foder.

Langt de fleste af hans medarbejdere er udlændinge. At han har 7 fodermestre er ikke usædvanligt i en så stor kvægbesætning. Ansættelseskontrakterne i virksomheden regulerer ikke overarbejde, fordi der i gennemsnit arbejdes i færre timer end det timetal, der er anført i kontrakten.

3F kom på besøg og forelagde ham et udkast til en overenskomst. Den 6. september 2016 oplyste han telefonisk, at han ikke var interesseret i at tegne overenskomst, da det ville medføre mere administration og højere lønudgifter. Han hørte herefter ikke fra 3F, før han modtog konfliktvarsel.

I 2. sympatikonfliktvarsel af 25. november 2016 stod der ikke noget om, at der ville blive taget hensyn til dyrene. Han spurgte 3F i Aabenraa om dette, men fik ikke svar. Han har så vidt, han ved, ingen medarbejdere, der er medlem af 3F. Men hvis han har, vil en blokade også forhindre arbejde i marken.

Han er andelshaver i Arla. Han ringede til næstformanden i Arla efter varslingen af sympatikonflikt. Arla har ladet ham forstå, at han vil blive pålagt en bod på 10% af årsomsætningen, hvis han leverer mælk til andre danske mejerier, som er med i

Mejeriforeningen. Eneste mulighed ville være Vestmælk, som ikke er et mejeri, men en transportør af mælk, og som fragter mælk til Tyskland. Det vil blive for dyrt at levere til Vestmælk på grund af boden og den lange transport. Derudover er der nogle små gårdmejerier, som ikke er medlemmer af Mejeriforeningen, men de vil ikke kunne aftage tilstrækkeligt mange liter mælk.

Han havde også kontakt med sine foderleverandører efter varslingen af sympatikonflikt, og de sagde, at levering ville kunne give problemer. Det samme gælder i forhold til DAKA, der henter de døde dyr.

Anders Andersen har forklaret bl.a., at han er udviklingsdirektør i LandboSyd, der både er landboforening og en rådgivningsvirksomhed. LandboSyds ydelser er i konkurrence med GLS-A, og det er uden økonomisk betydning for LandboSyd, om deres kunder har overenskomst eller ej. Han er beskæftiget i rådgivningsdelen. LandboSyd bistår bl.a. medlemmer, der har brug for rådgivning omkring ansættelses- og lønvilkår, og udarbejder løn for landmændene. De laver løn for ca. 310 landmænd, og kun meget få af disse har overenskomster. Han skønner, at de ansattes organisationsgrad er lav, måske kun 5-6 %. Der er en overvægt af udenlandske ansatte, og han skønner, at de har en lavere organisationsgrad end de danske, navnlig fordi de ikke regner med at skulle opholde sig længe i Danmark.

Begge klagernes virksomheder er specialiserede mælkeproduktionsejendomme; det foder, de producerer, anvendes til egne køer, og kalve og kvier fødes af malkekøerne. Hvis man som led i en konflikt tager mælkeproduktionen ud, vil klagernes virksomheder ikke kunne overleve. Mælkeproducenterne er yderst pressede i forvejen.

Når man er andelshaver i Arla, er man forpligtet til at sælge al sin mælk til Arla. Der er meget faste bindinger, og vedtægten håndhæves strengt. Den 25. november 2016 ringede han til Arlas direktør Henrik Damholdt Jørgensen, hvorefter Henrik og en anden medarbejder fra Arla ringede tilbage til ham om eftermiddagen. Beskeden var meget klar – ligeså snart der røg bare lidt mælk ved siden af, ville der straks blive pålagt en bod svarende til 10% af det seneste års omsætning. 20%-reglen i vedtægtens § 6, stk. 2, er, så vidt han ved, indsat på grund af Arlas stærkt dominerende stilling. Han kender ingen landmænd, der benytter denne mulighed. Der er nogle enkelte mejerier, som ikke er medlem af Mejeriforeningen, men det er meget små gårdmejerier eller mejerier, som kun får forarbejdet mælk ind fra andre mejerier. Ingen af disse mejerier er nær store nok til at kunne aftage så store mængder mælk, som der er tale om her. Vestmælk er ikke et mejeri, men en distributør, og man ville blive påvirket af, at Arla også er dominerende i Nordtyskland. B og A har efter hans opfattelse ikke reel mulighed for at afsætte deres mælk til andre end Arla.

Morten Fischer-Nielsen har forklaret bl.a., at han har været forhandlingssekretær i 3F's Grønne Gruppe siden 2002. Hans opgave er bl.a. at forsøge at få indgået overenskomster med flere landmænd.

Jordbrugsoverenskomsten bliver anvendt af mange landmænd, og det er også den toneangivende overenskomst for mælkeproducenter, også dem, der har mange udenlandske ansatte. Udlændinge fra tredjelande kan få arbejdstilladelse, hvis de er specialister. Det er nok derfor, at der nogle steder er ansat så mange fodermestre. Lønnen skal da som minimum udgøre 25.000 kr.

3F har ca. 10.000 medlemmer, som er ansat under Jordbrugsoverenskomsten. Han ved ikke, hvor mange af disse, der arbejder hos mælkeproducenter, men landbruget er det helt dominerende ansættelsesområde under den overenskomst. Han mener ikke, at organisationsgraden er særligt lav, og i Sydjylland er der ham bekendt ca. 350 virksomheder på Jordbrugsoverenskomsten, hvoraf nogle selvfølgelig kan være markbrug.

3F indledte en kampagne for at få overenskomster med flere mælkeproducenter, fordi bedrifterne bliver større og større, nogle har mere end 40 ansatte. Tidligere havde man kørt en kampagne over for minkproducenterne med god succes. Ved tilrettelæggelsen af kampagnen over for mælkeproducenterne besluttede 3F at fokusere på de største bedrifter i første omgang, eftersom de i stigende grad ligner normale industrivirksomheder.

B er ikke en af de største bedrifter, men sagen er startet med en helt sædvanlig forespørgsel til virksomheden. B sagde nej tak til at indgå en overenskomst, hvorefter man tog næste skridt. Der er sociale kapitler i Jordbrugsoverenskomsten, og 3F har ikke over for B afvist at finde en løsning for de ”svære” unge, som han har ansat, men man har tilkendegivet, at en sådan løsning skal findes inden for overenskomstens rammer. Det indebærer, at det ikke vil være muligt at give de pågældende unge en lavere løn, medmindre kommunen hjælper til med bevilling af fleksjob eller lignende.

2. konfliktvarsel, der blev sendt den 14. november 2016, og 2. sympatikonfliktvarsel af 25. november 2016 er udformet på helt sædvanlig måde svarende til, hvad 3F anbefaler.

Når man i konfliktvarslet af 14. november 2016 bruger ordet ”strejke”, er det ikke fordi, man på det tidspunkt vidste, om nogen overhovedet ville blive omfattet af hovedkonflikten, men det kunne i dette tilfælde være folk, der arbejder i marken. 3F havde tre medlemmer, der var ansat på B, og de pågældende havde bedt 3F om at undlade at nævne deres navne over for B, som kunne være lidt hidsig.

Sympatikonfliktvarslet omfatter alle led hos Arla, herunder bl.a. chauffører og mejerimedarbejdere, der arbejder med den mælk, som konflikten omfatter. Man ville ikke på forhånd binde sig til kun at lade konflikten omfatte Arla. Konfliktvarslet afgives længe før et koordinerende møde hos LO, hvor man aftaler, hvem der helt præcist skal trækkes ud i en sådan sympatikonflikt. Man tager dog aldrig dyr som ”gidsler” og vil derfor ikke lukke for noget, der har betydning for dyrenes overlevelse. Dette fremgik ganske vist ikke af konfliktvarslet, og det er også korrekt, at det LO-protokollat, hvoraf denne politik fremgår, ikke er bindende for 3F i en enkeltstående konflikt med en uorganiseret arbejdsgiver.

Sømælk og Vestmælk er to distributører uden overenskomst, som opkøber mælk, og man vil vel kunne sælge sin mælk til dem i givet fald. Der er sikkert også andre muligheder, men ellers må mælken jo hældes ud.

Jens Bjørn Poulsen har forklaret bl.a., at han har været ansat i GLS-A i ca. 30 år og nu er direktør.

Han har været med til alle overenskomstforhandlinger siden 1987, hvor parterne blev enige om at samle en række overenskomster i Jordbrugsoverenskomsten. Jordbrugsoverenskomsten dækker alt arbejde i landbruget, både i marken og med dyr. GLS-A har i dag ca. 570 landbrugsvirksomheder som medlemmer, og det er virksomheder inden for både animalsk produktion, herunder også mink- og fjerkræfarme, og markdrift. GLS-A har typisk godser og andre større landbrug som medlemmer. Alle GLS-A's medlemmer har indgået overenskomst.

Han ser alle de sympatikonfliktvarsler, der sendes til GLS-A. Sympatikonfliktvarslerne i denne sag ligner de varsler, de plejer at modtage fra LO. Det er en sædvanlig ordlyd. De har en aftale med LO om, at GLS-A og forbundet taler sammen for at få indkredset de berørte. Man orienterer medlemmerne om sympatikonfliktvarsler på hjemmesiden.

Mange af deres medlemmer får lavet løn hos den lokale landboforening, f.eks. LandboSyd, men medlemmerne får rådgivning om f.eks. løn- og elevforhold hos GLS-A. Det at lave løn og rådgive om ansættelsesvilkår er ikke overlappende.

Parternes argumenter

Klagerne har anført bl.a., at indklagedes konfliktvarsler hverken opfylder de formelle eller de materielle betingelser. Konflikterne strider bl.a. mod hensynet til erhvervsfriheden.

Formelle indsigelser vedrørende varsling af hovedkonflikterne

De strenge formelle krav til et andet konfliktvarsel, som ifølge arbejdsretlig praksis gælder, når der ikke er overenskomstmæssig relation mellem et forbund og en virksomhed, er ikke opfyldt i forhold til hverken B eller A. Varslet skulle have oplyst identiteten på de medarbejdere i virksomhederne, der ville blive omfattet af konflikten, og at disse medarbejdere skulle opsiges deres ansættelsesforhold med deres individuelle opsigelsesvarsel. Indklagede har endvidere ikke over for klagerne redegjort for, om de har medlemmer blandt de ansatte hos klagerne og i givet fald hvem. Der er intet belæg for at antage, at oplysning om navne ville blive misbrugt af klagerne til organisationsfjendtlig adfærd.

Det kan ikke lægges til grund, at indklagede før eller i forbindelse med varsling af hovedkonflikterne har gjort det klart for klagerne, at man ikke ville trække medlemmer ud af klagerens virksomheder. Det gav ikke mening, at man brugte ordet ”strejke” i varslet, hvis man ikke ville udtage nogen til at strejke.

Når det i 3F's brev af 30. januar 2017 til A anføres, at ingen medlemmer af 3F må tage arbejde i virksomheden, medmindre der bliver indgået overenskomst, må det nærliggende forstås sådan, at nogle bliver taget ud, men uden at det fremgår, hvem det er.

Materielle indsigelser vedrørende hovedkonflikterne

Indklagede har ikke en tilstrækkelig faglig interesse i at overenskomstdække klagerens landsbrugsvirksomheder. Organisationsgraden er marginal inden for dansk landbrug, hvilket der skal lægges vægt på, og det har indklagede også hidtil affundet sig med.

Malkekvægbrug hører vel under indklagedes naturlige faglige område, men indklagede har ikke løftet sin bevisbyrde for, at indklagedes interesse har den fornødne styrke og

aktualitet til at begrunde brugen af disse kampskridt. Indklagede har ikke under sagen godtgjort at opfylde grundbetingelsen om at have et ikke ubetydeligt medlemsgrundlag inden for landbrugsbedrifter med husdyrproduktion. Indklagede har ikke villet oplyse det relevante medlemstal, og det må komme indklagede til skade.

B er ikke blandt de 25 største mælkeproducenter i landet, som 3F ellers har valgt at rette deres generelle kampagne mod.

I stedet for først at skaffe medlemmer og derefter lave overenskomster, prøver 3F først at lave overenskomster for derigennem at skaffe medlemmer.

Formelle indsigelser angående varsling af sympatikonflikt vedrørende B

2. sympatikonfliktvarsel er efter sin ordlyd for bredt, idet formuleringen ikke er begrænset til kun at angå medarbejdere hos Arla, selv om indklagede i et processkrift har anført, at man ”i første omgang” alene ville iværksætte sympatikonflikt i forhold til Arla. Der er yderligere uklarhed, fordi indklagede på ny har udvidet området for konflikten i den proceserklæring, som fremgår af duplikken. B har været nødt til at indrette sig efter de bredt formulerede varsler, som efter ordlyden bl.a. omfatter alle danske mejerier, der aftager al mælk, som indvejes på mejerier i Danmark. B har fået oplyst fra andre samarbejdspartnere og leverandører end Arla, at de måtte afbryde samarbejdet med klagerne, hvis der iværksættes sympatikonflikt som varslet.

Der eksisterer ikke en arbejdsgiverforening ved navn Mejeriets Arbejdsgiverforening som anført i 2. sympatikonfliktvarsel. Der foreligger dermed en formalitetsfejl i forhold til Mejeribrugets Arbejdsgiverforening.

Materielle indsigelser angående sympatikonflikt vedrørende B

Den varslede sympatikonflikt er ulovlig allerede som følge af, hovedkonflikten er ulovlig.

Desuden har indklagedes interesse i at indgå overenskomst ikke den fornødne styrke og aktualitet til at kunne legitimere den varslede sympatikonflikt.

Anvendelsen af sympatikonflikt er endvidere i strid med proportionalitetsprincippet. Den varslede sympatikonflikt er egnet til at fratage B dens eksistensmulighed, idet man på grund af de klausuler, der gælder for B i forhold til levering til andre mejerier end Arla, i praksis vil umuliggøre afsætningen af mælk, som er B's afgørende produkt. Det kan godt være, at der udover medlemmerne af Mejeribrugets Arbejdsgiverforening er nogle små isproducenter mv., men de kan på ingen måde aftage tilstrækkeligt store mængder mælk. Ordlyden af vedtægternes § 6, stk. 2, giver kun mulighed for at afsætte en mindre del af mælken til ”andre mejerier”, og der er således ingen adgang til at afsætte til mælkedistributører som f.eks. Vestmælk, der leverer til Tyskland, hvilket i øvrigt heller ikke ville kunne løbe rundt økonomisk på grund af transportomkostningerne. Den varslede konflikt vil også afskære levering af foder og dieselolie, servicering af malkerobotter og gyllepumper, der sikrer en forsvarlig dyrevelfærd, samt afskære bortskaffelsen af døde dyr og afhentning af dyr til slagting. Veterinærmyndighederne vil lukke en landbrugsvirksomhed, som ikke kan få bortskaffet døde dyr fra driften. Indklagede har ikke i forbindelse med varsling af sympatikonflikt tilkendegivet noget om at ville tage hensyn til dyrevelfærden. Det vil

medføre sundhedsrisiko, hvis dyrene ikke kan få den nødvendige behandling, og hvis mælken ikke kan blive afhentet, idet det vil være misrøgt at unnlade malkning.

Den bod, man ville ifalde over for Arla ved at sælge mælken til anden side, ville være uforholdsmæssigt stor.

En konflikt må ikke være så omfattende, at den reelt afskærer B fra at udøve sin virksomhed, og det vil den varslede sympatikonflikt gøre, selv hvis det lægges til grund, at sympatikonflikten kun er varslet over for Arla eller medlemmer af Mejeribrugets Arbejdsgiverforening, dels fordi Arla som nævnt vil pålægge bod, hvis der sælges mælk til anden side ud over det tilladte, dels fordi medlemmerne af Mejeribrugets Arbejdsgiverforening som nævnt aftager al mælk, der indvejes på mejerier i Danmark.

Indklagede har anført bl.a., at konfliktretten er en grundlæggende rettighed. Konfliktvarsler må bedømmes i lyset af, at løn- og ansættelsesvilkår som udgangspunkt ikke reguleres af lovgivning, men i overenskomsterne. Brugen af de varslede kampskridt sigter alene mod at opnå en overenskomst på området, hvilket er et legitimt formål henset bl.a. til virksomhedernes størrelse og antallet af ansatte i virksomhederne.

Ad de formelle indsigelser vedrørende varsling af hovedkonflikterne

Det var ikke en fejl at bruge ordet ”strejke” i varslerne, eftersom det kunne blive relevant, hvis en medarbejder meldte sig ind i 3F.

Den varslede hovedkonflikt over for A blev trukket tilbage og er nu ændret til en blokade, og det er derfor ikke relevant at oplyse om medlemmer i hans virksomhed.

For så vidt angår B fremgår det af det fremsendte hovedkonfliktvarsel, at indklagedes medlemmer ikke vil blive trukket ud af virksomheden, og oplysninger om medlemmer i virksomheden skal alene sikre, at arbejdsgiveren kan indrette sig efter, hvilke medarbejdere der vil blive taget ud af driften. Dette indretningshensyn er ikke relevant i det foreliggende tilfælde, og virksomheden har ingen interesse i at vide, hvem der er medlem.

Ad de materielle indsigelser vedrørende hovedkonflikterne

De klagende virksomheder er uorganiserede og ikke overenskomstdækkede, men henset til deres størrelse og driftsforhold kan de kræves dækket af en overenskomst. Det arbejde, der ønskes overenskomstdækket, hører utvivlsomt under indklagedes naturlige fagområde. Indklagede har derfor den fornødne interesse i at opnå overenskomst med klagerne, også selv om der ikke aktuelt er medlemmer eller ikke aktuelt er medlemmer, der vil blive berørt.

Indklagede har en selvstændig, aktuel interesse i at sikre sig, at klagerne ikke udøver konkurrenceforvridende virksomhed i forhold til sædvanligt overenskomstdækkede virksomheder.

Hertil kommer, at der efter arbejdsretlig praksis ikke kan stilles krav om en vis organisationsgrad på det pågældende område, før et forbund kan iværksætte en konflikt for at opnå en overenskomst. Det afgørende er, at forbundet er overenskomstbærende inden for området og har nogle medlemmer. I landbruget er der i dag ofte tale om store produktionsvirksomheder med mange ansatte, hvilket kalder på overenskomstdækning.

B er ganske vist ikke en af de 25 største virksomheder, men indklagede finder, at der også på B er et behov for overenskomstdækning, bl.a. for at sikre rimelige lønforhold.

Ad de formelle indsigelser angående varsling af sympatikonflikt vedrørende B

Det er ikke den, som en hovedkonflikt er rettet mod, men alene de sympatikonflikttramte, der kan gøre gældende, at et sympatikonfliktvarsel er affattet for upræcist, idet det kun er dem, som har brug for at kunne identificere, hvem der skal varskos om konflikten. Dansk Arbejdsgiverforening og Dansk Industri har tydeligvis ikke haft sådanne problemer med varslat. Man har kun orienteret den hovedkonflikttramte pr. kulance.

Der er tale om et helt sædvanligt bredt formuleret varsel, der holder mulighederne åbne, og som efterfølgende skal udfyldes ved lokale drøftelser.

Indklagede har nu givet tilsagn om, at man kun vil håndhæve konflikten i forhold til medlemmer af Mejeribrugets Arbejdsgiverforening, og den oplysning kunne B også have fået ved at spørge 3F om, hvem der i første omgang ville blive omfattet.

Ad de materielle indsigelser angående varsling af sympatikonflikt vedrørende B

Hovedbetingelsen er opfyldt i og med, at hovedkonflikten er lovlig, og at sympatikonflikten er egnet til at påvirke hovedkonflikten. Konfliktens mål er at opnå en overenskomst, som er sædvanlig inden for branchen.

Indklagede har afgivet en bindende proceserklæring om i første omgang alene at effektuere sympatikonflikten i forhold til virksomheder, der er medlemmer af Mejeribrugets Arbejdsgiverforening. Arbejdsretten skal alene tage stilling til, om den sympatikonflikt, der dermed er varslet over for Mejeribrugets Arbejdsgiverforening, er lovlig. Dette kampskridt vil være egnet til at påvirke hovedkonflikten uden at fratage klageren hele sit eksistensgrundlag eller sætte dyrevelfærden på spil, og der er således proportionalitet mellem mål og midler.

Som udgangspunkt skal klagerens mælk leveres til Arla, men efter vedtægternes § 6, stk. 2, kan 20% af mælkeproduktionen leveres til andre uden at ifalde bod. Arla vil næppe uden at overtræde hovedaftalens forbud mod at støtte konflikttramte virksomheder kunne lempe på klausulen om, at der ved overtrædelse skal betales en bod, som efter det oplyste vil blive fastsat til 10% af årsomsætningen, men B har påtaget sig disse forpligtelser i forhold til Arla med åbne øjne, og det kan derfor ikke begrænse konfliktretten, at Arla eventuelt vil bruge klausulen. Hertil kommer, at det ikke er nærmere underbygget, at B ikke ville kunne klare en situation, hvor mælken sælges til anden side mod at betale 10% af sidste års omsætning til Arla. Det er heller ikke godtgjort, at mælken ikke vil kunne sælges til andre.

Arbejdsrettens begrundelse og resultat

Konfliktvarslerne vedrørende B

Det er fastslået i arbejdsretlig praksis, at et strejkevarsel for at være lovligt i en situation, hvor der ikke består overenskomstmæssige relationer mellem vedkommende arbejdstagerorganisation og virksomheden, skal iværksættes ved opsigelse af de individuelle ansættelsesforhold med angivelse af navnene på de personer, der er omfattet af hovedkonfliktvarslat.

Hovedkonfliktvarslerne mod B omfatter ”strejke, blokade og sympatikonflikt”. Det må efter bevisførelsen lægges til grund, at 3F har tre medlemmer blandt de 12 ansatte på B, men 3F oplyste ikke navne på ansatte, som ville blive omfattet af hovedkonflikten, eller at ingen ansatte ville blive omfattet.

Det kan efter de foreliggende oplysninger og de afgivne forklaringer ikke lægges til grund, at ingen ansatte på B ville blive omfattet af hovedkonflikten, eller at en angivelse af navne ville være uden reel driftsmæssig betydning for B. Det kan endvidere ikke anses for godtgjort, at 3F havde reel grund til at frygte, at det ville blive misbrugt til organisationsfjendtlig adfærd eller lignende, hvis 3F oplyste de pågældende medlemmers navne.

På denne baggrund er hovedkonfliktvarslerne ikke lovlige. Som følge heraf er sympatikonfliktvarslerne vedrørende B heller ikke lovlige. Der er herefter ikke anledning til at tage stilling til de øvrige indsigelser mod den varslede hovedkonflikt og mod de varslede sympatikonflikter.

Arbejdsretten tager herefter klagers principale påstand vedrørende B til følge.

Hovedkonfliktvarslerne vedrørende A

3F's brev af 30. januar 2017 til A må forstås sådan, at den nu varslede hovedkonflikt ikke er en strejke, men en blokade, som indebærer, at ingen af A's ansatte vil blive omfattet af konflikten.

3F har allerede ved at indgå Jordbrugsoverenskomsten med GLS-A godtgjort, at landbrugsområdet hører under indklagedes naturlige faglige område. En række større landbrugsvirksomheder er omfattet af denne overenskomst.

Efter oplysningerne om størrelsen og driften af A's landbrugsvirksomhed med malkekvæg og foderproduktion m.v. – med ca. 1.240 kvier, ca. 1.150 årskøer, dyrkning af grovfoder på 225 ha. jord og levering af knap 33.000 liter mælk om dagen – må arbejdet på virksomheden for de 21 ansatte, bortset fra en dyrlæge, anses som et nærliggende fagligt interesseområde for 3F.

Arbejdet hos A er ikke overenskomstdækket, og 3F's hovedformål med at søge overenskomst indgået må antages at være at fastholde og forsvare bl.a. de mindsterettigheder for personalet, som forbundet har opnået gennem den generelle jordbrugsoverenskomst med GLS-A. Arbejdsretten finder, at 3F's faglige interesse i at opnå overenskomst også under hensyn til forbundets position og medlemstal har den fornødne styrke og aktualitet til, at 3F med rimelighed kunne iværksætte blokade for at søge overenskomst opnået, også selv om det må lægges til grund, at 3F ikke på nuværende tidspunkt har medlemmer, som arbejder hos A.

Arbejdsretten tager herefter indklagedes frifindelsespåstand vedrørende A til følge.

Efter sagens omstændigheder skal ingen af parterne betale sagsomkostninger til Arbejdsretten.

Thi kendes for ret:

Fagligt Fælles Forbund skal anerkende, at den mod B iværksatte hovedkonflikt og de varslede sympatikonflikter er ulovlige.

Fagligt Fælles Forbund frifindes i forhold til A.”

Sagsfremstilling

De klagende virksomheder har oplyst, at forholdene i de to bedrifter, herunder antal årskøer, størrelsen af den daglige mælkeproduktion samt antal ansatte, i det væsentlige er uændrede i forhold til det, som fremgår af dommen af 31. marts 2017.

Efter at Arbejdsretten havde afsagt dommen af 31. marts 2017, skrev 3F den 3. april 2017 til B, at man på baggrund af Arbejdsrettens dom af 31. marts 2017 ophævede hovedkonflikten med ikrafttræden den 22. november 2016 med tilhørende sympatikonflikter.

3F sendte den 4. april 2017 et nyt konfliktvarsel til B, hvori det hedder bl.a.:

”Varsling af blokade og sympatikonflikt

Vi har i anden skrivelse ophævet den af os iværksatte hovedkonflikt med tilhørende sympatikonflikter.

På baggrund af ophævelsen og det forhold, at du fortsat fastholder, at du ikke vil indgå den krævede overenskomst med os, skal vi meddele dig, at der bliver etableret *blokade mod din virksomhed med øjeblikkelig virkning*.

Vi skal derfor meddele dig, at herefter må ingen medlemmer af Fagligt Fælles Forbund tage arbejde i virksomheden med mindre der bliver indgået overenskomst.

Endelig skal det meddeles, at vi vil bede LO om, at der etableres sympatikonflikt snarest muligt, således at ingen organiseret virksomhed eller arbejdskraft må servicere din virksomhed eller filialer heraf.

Vi er fortsat indstillet på en løsning af sagen ved forhandling, hvorfor vi håber, at du snarest vil kontakte vores kontor med henblik på en mødeaftale, der skal sigte mod en forhandlingsløsning.

...”

Den varslede hovedkonflikt mod B blev iværksat med virkning fra den 30. april 2017.

Ved breve af 10. april 2017 til Dansk Arbejdsgiverforening sendte LO på egne vegne og på vegne af Fødevarerforbundet NNF, Serviceforbundet, 3F Transportgruppen og 3F Den Grønne Gruppe 2. sympatikonfliktvarsel vedrørende B. Det fremgår af varslet, at sympatikonflikten iværksættes fra den 21. april 2017 og omfatter forbundenes medlemmer, som er beskæftiget hos DI/Mejeribrugets Arbejdsgiverforening.

Ved brev af 10. april 2017 til Dansk Arbejdsgiverforening sendte LO på egne vegne og på vegne af 3F Den Grønne Gruppe 2. sympatikonfliktvarsel vedrørende A. Det fremgår af varslet, at sympatikonflikten iværksættes fra den 21. april 2017 og omfatter forbundets medlemmer, som er beskæftiget hos DI/Mejeribrugets Arbejdsgiverforening.

Det er oplyst, at de varslede sympatikonflikter mod B og mod A efterfølgende er blevet suspenderet, indtil Arbejdsrettens dom i denne sag foreligger.

Klagerne har til brug for denne sag indhentet en udtalelse fra SEGES, Landbrug & Fødevarer F.m.b.A. om deres muligheder for at afsætte konventionel (ikke-økologisk) mælk til danske mejerier, som ikke er medlemmer af Mejeribrugets Arbejdsgiverforening, og som modtager mælk direkte fra mælkeproducenter. SEGES har i en redegørelse af 5. oktober 2017 anført bl.a.:

”Ved at sammenholde bilag 1 [medlemsliste for Mejeribrugets Arbejdsgiverforening] og bilag 2 [mail af 24. april 2017 fra Landbrug & Fødevarer, Forbrugerøkonomi og Statistik, med en liste over danske mejerier, som modtager mælk direkte fra mælkeproducenter] kan det konstateres, at det ”alene” er følgende 6 mejerier, som ikke er medlemmer af Mejeribrugets Arbejdsgiverforening, og som modtager mælk direkte fra mælkeproducenter:

- Mejeriet Dybbækdal, ...
- Ingstrup Mejeri, ...
- Rørbæk Andelsmejeri, ...
- Sømælk ApS, ...
- Sønderhaven Gårdmejeri, ...
- Vest Mælk ApS, ...

Mejeriet Dybbækdal ejes imidlertid af Thise Mejeri A.m.b.A., og drives fra samme adresse og lokaler som Thise Mejeri. Da Thise Mejeri er medlem af Mejeribrugets Arbejdsgiverforening er Mejeriet Dybbækdal heller ikke relevant for denne undersøgelse.

Undersøgelsen koncentrerer sig dermed om de 5 mejerier Ingstrup Mejeri, Rørbæk Andelsmejeri, Sømælk, Sønderhaven Gårdmejeri og Vest Mælk.

Advokat Jacob Sand har anmodet SEGES, Landbrug & Fødevarer F.m.b.A. om at belyse følgende forhold i relation til relevante mejerier:

1. Hvor stor en procentdel af den samlede mælk, der indvejes i Danmark afsættes til Mejeribrugets Arbejdsgiverforenings medlemmer?
2. Er der andre mejerier end dem som er medlem af Mejeribrugets Arbejdsgiverforening, der helt eller delvist vil og kan aftage *konventionel mælk/ikke-økologisk mælk* i den mængde som de to berørte producenter producerer. I den udstrækning, der er mejerier, der nægter at aftage som følge af manglende økologi, så bedes disse opregnet særskilt.
3. I forhold til mejerier, hvor der evt. svares bekræftende til spg. 2, er der så visse indgangskrav i form af betaling af andelskapital, og hvis ja størrelsen heraf?
4. I forhold til mejerier, hvor der evt. svares bekræftende til spg. 2, er der så bindinger ift. krav om eksklusivitet, som udgør en hindring, når konflikten er afsluttet, idet der så evt. eksisterer eksklusivitetsbestemmelser til både Arla og det alternative mejeri.

...

Ad spørgsmål 2:

...

Svaret på spørgsmål 2 er, at ingen af de 5 mejerier kan aftage mælk fra A og/eller B. Der gives forskellige forklaringer herpå.

Ingstrup Mejeri og Sønderhaven Gårdmejeri aftager kun mælk fra én producent. Ingstrup Mejeri aftager mælk fra Vrejlev Kloster, og Sønderhaven Gårdmejeri er selvforsynende og aftager mælk fra egen gård.

Rørbæk Andelsmejeri har ikke selv et mejeri længere og afsætter al indkøbt mælk direkte til Nørager Mejeri. Rørbæk Andelsmejeri oplyser, at der ikke kan tages flere leverandører ind i 2017, og at dette formentligt heller ikke ændrer sig i 2018.

SøMælk og Vest Mælk oplyser begge, at de konkret ultimo 2016 specifikt undersøgte mulighed for at afsætte mælk fra henholdsvis A og B til de mejerier de samarbejder- og handler med i Danmark og Nordtyskland. Der var ikke nogen af deres samhandelspartnere fra hverken Danmark eller Tyskland, som ville indgå aftaler om at aftage mælk fra de to mælkeproducenter. Dette blev begrundet i en verserende konflikt med 3F, bl.a. frygten for forbrugernes reaktion og manglende sikkerhed for forsyninger fra de konfliktramte producenter.

Ad spørgsmål 3:

Rørbæk Andelsmejeri har svaret, at der er et indgangskrav på betaling af en mindre andelskapital det første år. Mejeriet ønskede ikke at oplyse størrelsen heraf.

...

Ad spørgsmål 4:

Rørbæk Andelsmejeri oplyser, at der er krav om eksklusivitet for de enkelte producenter, da man stiller krav om at aftage al mælk fra producenterne. Videre oplyses

det, at de producenter, der leverer mælk til Rørbæk, kan opsige aftalen med et varsel på 2 år.

...”

Der er fremlagt artikler fra den 2. november 2017 i Landbrugsavisen.dk og i Børsen om, at en ny auktionsplatform for mælkeproducenters salg af frimælk – Milk2Market – er lanceret i Danmark og vil ekspandere til resten af Europa.

Der er endvidere fremlagt en mail af 8. november 2017 fra landboforeningsformand Claus Clausen til Viborg Kommune med spørgsmål om, hvorvidt det vil være lovligt at sprede 27.000 l mælk på markerne hver dag. Viborg Kommunes direktør for Teknik & Miljø har ved mail af 13. november 2017 svaret følgende:

”...

Vi har arbejdet med spørgsmålet, og vores vurdering er følgende:

Udbringning af mælk på landbrugsjord kan sidestilles med udbringning af valle, som i den sammenhæng regnes som et affaldsprodukt. Det tæller derfor som ”anden organisk gødning”, også selv om indholdet af næringsstoffer ikke er ret stort. Flydende organisk gødning må ikke udbringes på nuværende tidspunkt, fordi udbringningsperioderne følger perioderne for flydende husdyrgødning.

Mælken skal derfor opbevares i gyllebeholder eller tilsvarende indtil minimum 1. februar. Forud for udbringning af mælken skal det anmeldes efter den såkaldte Slam bekendtgørelse. Der vil så blive udarbejdet en tilladelse til udbringningen. Det gælder også selvom mælken evt. er sammenblandet med gylle. Såfremt der udelukkende er tale om 1-2 dages produktion af mælk, vil forvaltningen nok være tilbøjelig til at betragte det som en bagatel (som ikke kræver tilladelse), men hvis det drejer sig om længere tids produktion, vil der skulle ske anmeldelse og udarbejdes tilladelse. Anden organisk gødning skal medregnes i gødningsregnskabet. Uanset mængden er det ikke lovligt at sprede det på landbrugsjord på nuværende tidspunkt.

...”

Forklaringer

Der er afgivet forklaring af B, A, Morten Fischer-Nielsen, Jakob Langvad Nielsen og Thorsten Simonsen.

B har vedstået sin forklaring gengivet i dommen af 31. marts 2017 og har supplerende forklaret bl.a., at han ikke ønsker at indgå overenskomst med 3F, fordi de unge med særlige

behov, som kan arbejde i hans virksomhed, i givet fald skal have en startløn på 135 kr. i timen. De kan komme op på 146 kr. i timen som uddannede landbrugsmedhjælpere. Lønforskellen er så lille, at det fjerner de unges motivation for at blive bedre og gå i gang med en uddannelse. Han har drøftet med Morten Fischer-Nielsen fra 3F, om det vil være muligt at aflønne de unge med en lavere løn end efter overenskomsten, men det vil 3F ikke acceptere. Overenskomstens sociale kapitel kan ikke anvendes, fordi de unge ikke nødvendigvis fejler noget, men alene har behov for hjælp for at komme i gang. Der er i øjeblikket tre-fire unge med særlige behov på hans gård. Disse unge starter typisk som skoledrenge et par eftermiddage om ugen.

Blokaden mod hans virksomhed har ikke haft konsekvenser. Han tror, at han lige nu har en elev, der er medlem af 3F. Hvis denne elev blev udtaget til konflikt, kunne en anden medarbejder udføre elevens opgaver. Ca. 90 % af hans omsætning hidrører fra salg af mælk. Den resterende omsætning vedrører salg af udsætterkøer og salg af tyrekalve. Han har ikke indtægter fra salg af foder.

Han kontaktede Vest Mælk for at spørge, om mejeriet kunne aftage hans mælk. Den person, han talte med, var positiv, men vendte senere tilbage med besked om, at Vest Mælk ikke kunne aftage mælken. Han har også spurgt lokale mejerier, men de har ikke mulighed for at tage yderligere mælk ind. Han ser ikke andre muligheder for afsætning af mælk til anden side.

Efter Arlas vedtægter er han forpligtet til at levere mælken til Arla, og Arla er forpligtet til at hente mælken. Arla vil ikke fravige vedtægterne, så han kan levere mælken til anden side. Det betyder, at han vil blive pålagt en bod på 10 % af det sidste års omsætning, hvis han sælger sin mælk til andre. Efter vedtægterne har han mulighed for med 6 ugers varsel til Arla at sælge 20 % af sin mælkeproduktion til anden side. Denne mulighed har han ikke benyttet sig af, fordi han ikke kan sælge mælken til andre.

Han er nødt til at få kørerne malket, da de ellers vil blive syge. Han må ikke hælde mælken i gylletanken, da gyllen så bliver til slam, og slam må ikke spredes ud. Viborg Kommune har i en mail af 13. november 2017 oplyst, at mælken ikke må udbringes på marken i perioden oktober til marts. Hans ejendom har privat kloak, og denne har ikke kapacitet til, at mælken hældes deri. Han er ikke bekendt med, om kommunen kan køre mælken et andet sted hen.

A har vedstået sin forklaring gengivet i dommen af 31. marts 2017 og har supplerende forklaret bl.a., at han ikke ønsker at indgå overenskomst, fordi det ville blive for dyrt. Mange af hans medarbejdere kommer fra udlandet og har ofte ingen uddannelse i forvejen, ligesom de ofte ikke har arbejdet i landbruget før. De kan heller ikke sproget. Hvis han indgik overenskomst, ville startlønnen for disse medarbejdere være for høj.

Han har været omfattet af hovedkonflikt siden den 30. januar 2017, men han har ikke mærket noget til den. Han tror ikke, at nogen af hans medarbejdere er medlemmer af 3F.

Han kan ikke afsætte mælken til andre i Danmark end Arla. Han har været i kontakt med mejerierne Vest Mælk og Sømælk. Vest Mælk var positiv i starten, men endte med ikke at ville aftage hans mælk. Han tror, at mejerierne er bange for at aftage mælken på grund af konflikterne. Hvis mælken skulle leveres til mejerier længere ned i Tyskland, ville transportudgifterne blive alt for store.

Han har ikke varslet over for Arla, at han ønsker at sælge 20 % af sin mælkeproduktion til anden side, idet han ikke vil kunne sælge denne mængde til anden side.

Han må ikke sprede mælken ud over markerne fra oktober til marts. Han må heller ikke hælde mælken i gylletanken, da gyllen så bliver til slam, og slam må ikke spredes ud. Hans mælkeproduktion udgør 33.000 liter om dagen. Det er heller ikke muligt at hælde denne mængde i kloakken. Han ved ikke, om kommunen kan bortskaffe mælken, eventuelt til et rensningsanlæg, men han forestiller sig, at det i givet fald vil blive rigtigt dyrt.

Ca. 90 % af hans virksomheds omsætning hidrører fra salg af mælk. Han vil ikke kunne øge sine øvrige indtægter. Hvis han ikke har indtægter fra salg af mælk, ville han ikke kunne drive sin virksomhed.

Morten Fischer-Nielsen har vedstået sin forklaring gengivet i dommen af 31. marts 2017 og har supplerende forklaret bl.a., at han har undersøgt, hvor mælken ellers kunne leveres hen.

Det er kun 1/3 af Arlas samlede mælkeproduktion, der er i Danmark. 1/3 af mælkeproduktionen er i England og 1/3 i Sverige, Tyskland, Belgien og Holland. Det kan godt lade sig gøre

at sende mælken til disse andre lande. Hvis man sender mælken med lastbil fra Jylland, kan man ved kørsel i 12 timer nå ca. 1.000 km mod syd. Der er mange store mejerier i Nordtyskland, bl.a. DMK Group, der har 25 mejerier. Det er et velkendt rygte i branchen, at DMK Group mangler mælk, så det burde være muligt for A og B at levere dertil. 3F har dog ikke kontaktet DMK herom.

Arla er et andelsselskab, og andelshaverne (landmændene) har selv lavet reglerne. Arla har pligt til at aftage mælken fra andelshaverne, og disse skal levere mælken til Arla. Tilsvarende konstruktioner ses i andre brancher. Hvis ikke sympatikonflikterne kan anerkendes som værende lovlige, vil det være meget vanskeligt at overenskomstdække hele landbrugsområdet.

Han har telefonisk talt med Sorø Kommunes Forsyningsselskabs direktør, Anders Johansen, som oplyste, at man godt kunne få lov til at aflevere helt rent mælk til kommunens rensningsanlæg. Anlægget vil kunne aftage langt mere end 30.000 liter om dagen. Vidnet vil tro, at alle andre kommuner har lige så velfungerende rensningsanlæg.

3F's kampagne om indgåelse af overenskomst med landets mælkeproducenter har ligget stille i ca. et år. 3F har stillet sympatikonflikterne i bero, mens sagerne har verseret for Arbejdsretten, og 3F har ikke indledt nye sympatikonflikter. Den liste, som A er anført på, viser ikke de 25 største mælkeproducenter, men de største af de virksomheder, 3F har besøgt. 3F har besøgt ca. 70 virksomheder i forbindelse med kampagnen. De virksomheder, hvor der allerede var overenskomstdækning, har ikke fået besøg. Der er ingen sjællandske mælkeproducenter på listen, da de i forvejen er overenskomstdækkede, og på Fyn er der ikke så store bedrifter. B er ikke med på listen, da B ikke var en del af kampagnen. Kampagnen er et samarbejde mellem flere 3F-afdelinger, men styres af forbundet.

Der er en elev på B, som er medlem af 3F. Elever må ikke trækkes ud ved konflikt, da eleverne er under erhvervsuddannelse.

Det er efter overenskomstens sociale kapitel muligt at indgå aftaler vedrørende personer, som har særlige behov. For at blive omfattet af det sociale kapitel skal man have nedsat erhvervs-evne på den ene eller den anden måde. Derudover skal den pågældende som udgangspunkt

være over 18 år. Man kan få særlige vilkår om både arbejdstid og lønforhold. Han har drøftet spørgsmålet med B flere gange.

Jakob Langvad Nielsen har forklaret bl.a., at han er advokat og specialkonsulent hos SEGES, der et videnscenter, som nu hører under erhvervsorganisationen Landbrug & Fødevarer.

Han har udarbejdet redegørelsen af 5. oktober 2017 om A og B's mulighed for afsætning af mælk til anden side. Som redegørelsen viser, er der kun 5 mejerier her i landet, som ikke er medlemmer af Mejeribrugets Arbejdsgiverforening, og som vil kunne komme i betragtning som modtagere af mælkeproduktionen fra A og B.

Disse fem mejerier er Ingstrup Mejeri A/S, Rørbæk Andelsmejeri, Sømælk ApS, Sønderhaven Gårdmejeri og Vest Mælk ApS.

Redegørelsen viser, at man ikke kan sælge mælk til Ingstrup Mejeri, fordi mejeriet kun aftager fra én producent. Sønderhaven Gårdmejeri aftager kun mælk fra egen gård. Rørbæk Andelsmejeri har ikke længere noget selvstændigt mejeri, men er en slags "råvarebank" og sælger kun videre til ét mejeri, Nørager Mejeri. Rørbæk Andelsmejeri har oplyst, at det ikke kan tage flere leverandører ind i 2017, og at det formentlig også ville være udelukket i 2018. Sømælk og Vest Mælk aftager mælk direkte fra landmændene, hvorefter mælken sælges videre til mejerier i henholdsvis Danmark og Tyskland. Både Sømælk og Vest Mælk har imidlertid oplyst, at de havde været i kontakt med B og A i slutningen af 2016, og at de af hensyn til forbrugernes reaktioner og forsyningsikkerheden ikke ønskede at aftage B's og A's mælkeproduktion.

Thorsten Simonsen har forklaret bl.a., at han de seneste 10 år har været ejer af Vest Mælk, der startede som et alternativ til den etablerede branche.

Vest Mælk har 20 leverandører i Danmark, og de leverer al deres mælk til Vest Mælk. Der er ikke nogen, der kun leverer f.eks. 20 % af mælkeproduktionen, for det er ikke økonomisk attraktivt. Vest Mælk har fire kunder; to mejerier i Danmark og to mejerier i Tyskland.

Vest Mælk har været i kontakt med A og B vedrørende afsætning af mælk. Vest Mælk tog i den forbindelse kontakt til sine kunder i både Danmark og Tyskland for at høre, om kunderne

ville være interesserede i at aftage A's og B's mælk. Han kontaktede endvidere DMK koncernen i Tyskland, som ikke længere er en kunde. DMK har gennem flere år manglet mælk, men han ved ikke, hvor stort problemet er. Han har ikke haft kontakt til andre mejerier i Tyskland.

Alle mejerierne valgte at takke nej. Mejerierne vidste ikke, hvornår leveringen i givet fald ville begynde, ligesom de ikke vidste, hvor længe leveringen kunne fortsætte. Hvis et mejeri ikke ved, hvornår en råvare kommer ind, kan mejeriet heller ikke afsætte slutproduktet. A og B kunne ikke oplyse en startdato, og de to landmænd gav ham på daværende tidspunkt indtryk af, at det alene var i en periode, at de havde behov for at få afsat deres mælk til anden side. Han går ud fra, at A og B fortsat skulle levere deres mælk til Arla, når konflikten var slut. Derudover var mejerierne bange for konflikten med 3F. Særligt Husum Mejeri, der leverer mælk til danske Aldi butikker, var bange for den reaktion, der kunne komme fra forbrugerne.

Parternes argumentation

Klagerne har anført navnlig, at den iværksatte hovedkonflikt i forhold til B er ulovlig, og at de varslede sympatikonflikter i forhold til begge klagere er ulovlige.

Hovedkonflikten i forhold til B forfølger ikke et fagligt formål, idet 3F ikke har en lovlig, faglig interesse i at overenskomstdække B's landbrugsvirksomhed. 3F har således alene en marginal organisationsgrad blandt medarbejdere inden for dansk landbrug, ligesom 3F i en årrække – også i tider med højere organisationsgrad – har accepteret at afstå fra at forfølge ønsker om overenskomstdækning. 3F opfylder således ikke grundbetingelserne for at gøre et indgreb i B's grundlæggende frihedsrettighed, nemlig erhvervsfriheden.

De varslede sympatikonflikter i forhold til B er ulovlige, allerede fordi hovedkonflikten er ulovlig.

De varslede sympatikonflikter i forhold til såvel B som A er endvidere ulovlige, fordi 3F's krav om overenskomst har ikke den fornødne styrke og aktualitet til at kunne legitimere sympatikonflikterne.

Anvendelsen af sympatikonflikterne er i strid med kravet om, at der skal være et rimeligt forhold mellem mål og midler – proportionalitetsprincippet. SEGES' redegørelse viser, at ingen

af de fem mejerier i Danmark, som aftager mælk direkte fra mælkeproducenter, og som ikke er medlemmer af Mejeribrugets Arbejdsgiverforening, har mulighed for at aftage klagernes mælkeproduktion som følge af konflikten med 3F. Thorsten Simonsen har endvidere forklaret, at det heller ikke er muligt at afsætte mælken til Tyskland. Mælk er et letfordærligt produkt, der skal bearbejdes hurtigt, og det vil derfor ikke være relevant at køre mælken længere væk end til Nordtyskland. Sympatikonflikterne vil herved afskære klagerne fra at afsætte deres eneste produkt, hvilket vil få altødelæggende konsekvenser for klagerne, idet konflikterne vil berøve klagerne deres eksistensmulighed. En konflikt må ikke være så omfattende, at den helt afskærer klagerne fra at udøve deres virksomhed, jf. Arbejdsrettens dom af 29. november 2012 i sag nr. AR2012.0341 (Vejlegården).

Konsekvensen af, at mælkeproduktionen ikke afhentes, er, at klagerne ikke kan opretholde en lovlig virksomhed, hvilket i sig selv medfører, at sympatikonflikterne er ulovlige. A og B leverer dagligt henholdsvis ca. 33.000 liter og ca. 20.000 liter mælk, som klagerne ved manglende afsætning tvinges til at pumpe ud i kloakken, hvilket vil udgøre en overtrædelse af miljøretlige bestemmelser, der kan sanktioneres med bøde. Klagerne kan heller ikke sprede mælken ud over markerne, da det vil være i strid med miljølovgivningen og husdyrgødningsbekendtgørelsen. En sympatikonflikt er ikke lovlig, hvis den medfører, at en virksomhed tvinges ud i et strafbart forhold. Konsekvensen af de varslede sympatikonflikter vil – udover overtrædelse af miljølovgivningen – tillige være en sundhedsrisiko, hvis ikke mælkeproduktionen kan blive hentet og behandlet af Arla.

Sympatikonflikterne vil endvidere være ulovlige, idet de vil medføre, at klagerne ikke længere vil kunne leve op til de retlige forpligtelser, som de har påtaget sig over for Arla, herunder eksklusiv leveringspligt. Arla har tilkendegivet at ville pålægge klagerne betydelige bodsbeløb.

Indklagede har anført navnlig, at såvel den iværksatte hovedkonflikt i forhold til B som de varslede sympatikonflikter i forhold til begge klager er lovlige.

B er uorganiseret og ikke overenskomstdækket. Der er tale om en virksomhed, som efter sin størrelse og drift naturligt kan kræves overenskomstdækket. Det arbejde, som ønskes overenskomstdækket, henhører utvivlsomt under 3F's naturlige faglige område. 3F har derfor

den fornødne interesse i at opnå overenskomst. Denne interesse har den fornødne styrke og aktualitet, jf. herved Arbejdsrettens dom af 31. marts 2017.

Hovedbetingelsen for en sympatikonflikts lovlighed er opfyldt i og med, at hovedkonflikterne er lovlige.

Det er den hovedkonfliktbærende organisation, der råder over sympatikonfliktens omfang. 3F har i første omgang valgt alene at etablere sympatikonflikt i relation til Mejeribrugets Arbejdsgiverforening. Dette kampskridt har 3F vurderet til at være effektivt samtidig med, at det ikke berøver klagerne hele deres indtjening eller sætter dyrevelfærden på spil, hvorfor der er proportionalitet mellem mål og midler. Det anvendte kampskridt er egnet til at påvirke hovedkonflikten.

Sympatikonflikterne afskærer ikke klagerne fra at afsætte deres mælk. Det kan således efter bevisførelsen ikke lægges til grund, at klagerne ikke har nogen afsætningsmuligheder i eller uden for Danmark. Thorsten Simonsen forklarede, at det var hensynet til leveringssikkerheden, der gjorde, at Vest Mælk afslog at aftage klagernes mælk, men dette hensyn har ikke noget med sympatikonflikterne at gøre. Klagerne har i øvrigt ikke undersøgt, om de kunne komme af med deres mælk i andre lande.

Mens klagerne afsøger alternative afsætningsmuligheder, vil de i et eller andet omfang have behov for at skaffe sig af med hele eller dele af produktionen. Det kommer til at koste noget at bortskaffe mælken til f.eks. et rensningsanlæg, men dette gør ikke sympatikonflikterne ulovlige.

Et eventuelt kontraktbrud i forhold til Arla gør heller ikke sympatikonflikterne ulovlige. En virksomhed skal ikke kunne afværge en konflikt med henvisning til, at den skal bryde en kontrakt, den selv har indgået, for at afværge et tab. I øvrigt kan klagerne uden at bryde kontrakten med Arla afsætte 20 % af deres mælkeproduktion til andre, f.eks. på den nye mælkebørs, men det har de valgt ikke at gøre.

Arbejdsrettens begrundelse og resultat

Generelt

Det er karakteristisk for den danske arbejdsmarkedsregulering, at lønniveauet og andre arbejdsvilkår sikres gennem de kollektive overenskomster og ikke gennem lovgivning. Arbejdstagerorganisationernes konfliktret til opnåelse af kollektiv overenskomst er således af afgørende betydning for udviklingen i lønfastsættelsen og opnåelsen af andre centrale arbejdsvilkår i Danmark.

Arbejdstagerorganisationernes adgang til konflikt er ikke lovreguleret, men dette betyder ikke, at konfliktretten er ubegrænset. Det er Arbejdsrettens opgave at tage stilling til konflikters lovlighed. Arbejdsrettens praksis herom går mange år tilbage og er bl.a. beskrevet i ”Hovedorganisationernes redegørelse om retten til at iværksætte konflikt til støtte for krav om overenskomst”, afgivet af Dansk Arbejdsgiverforening og Landsorganisationen i Danmark i juni 2003. Det hedder i redegørelsens afsluttende ”Sammenfatning af retstilstanden” bl.a.:

”Spørgsmål om lovligheden af varslede kollektive kampskridt eller af de i denne anledning udstedte konfliktvarsler samt spørgsmålet om lovligheden af anvendelse af kollektive kampskridt til støtte for krav om overenskomst på områder, hvor kollektiv overenskomst ikke er indgået, henhører under Arbejdsrettens kompetence jf. arbejdsretslovens § 9, stk. 1, nr. 3 og nr. 5.

Arbejdsrettens praksis viser, at retten opstiller en række kriterier, der altid indgår i rettens bedømmelse af konkrete sager. Kriterierne er følgende:

Konfliktens overordnede karakter. Der skal mellem lønmodtagerorganisationen og arbejdsgiveren bestå en interesseløst dvs. en uenighed om, hvorvidt – og i bekræftende fald under hvilke forudsætninger – en kollektiv overenskomst skal indgås eller fornyes.

Konfliktens formål. Konflikten skal forfølge et rimeligt fagligt formål. Formålet med lønmodtagerorganisationens iværksættelse af konflikt skal være at opnå en kollektiv overenskomst med den arbejdsgiver, der lader arbejde, som naturligt henhører under lønmodtagerorganisationens faglige område, udføre. En konflikt der tager sigte på, at opnå overenskomstdækning for arbejdsfunktioner, der ikke falder inden for den aktionerende lønmodtagerorganisationens faglige område, er ulovlig. Hvis det arbejde, der søges overenskomstdækket ikke i forvejen er overenskomstdækket, vil udgangspunktet være, at der forfølges et rimeligt fagligt formål. Ved bedømmelsen af, hvad der er en lønmodtagerorganisationens naturlige, faglige område spiller det ingen rolle om organisationen aktuelt har nogen medlemmer på den konfliktramte virksomhed. Derimod skal organisationen have den fornødne og aktuelle interesse i at overenskomstdække det pågældende område. De formål, lønmodtagerorganisationen lovligt kan forfølge og understøtte med anvendelse af kollektive kampskridt, kan være begrænset af lovgivning eller overordnede aftaler f.eks. hovedaftaler. Formålet med konflikten må ikke være indgåelse af en overenskomst, hvis indhold helt eller delvist er i strid med lovgivningen.

Konfliktens midler. De kollektive kampmidler, lønmodtagerorganisationen tager i anvendelse med henblik på at formå arbejdsgiveren til indgå en kollektiv overenskomst, skal i sig selv være lovlige. Grænserne for, hvilke kampskridt der lovligt kan tages i brug, fastlægges af Arbejdsretten og under hensyntagen til eventuelle overordnede retsgrundlag i form af lovgivning eller aftaler. Lønmodtagerorganisationens kampmidler er primært strejke og blokade; arbejdsgiverens primært lockout og boykot. I praksis vil det ofte være af afgørende betydning for lønmodtagerorganisationen at understøtte hovedkonflikten med en sympatikonflikt. Fysiske blokader er ikke lovlige kampskridt. Kampskridt, der berøver den konfliktramte arbejdsgiver enhver eksistensmulighed, er ligeledes ulovlige.

Konfliktens omfang og virkning. Det mål (den kollektive overenskomst), lønmodtagerorganisationen søger opnået gennem anvendelse af en konflikt, skal stå i et rimeligt forhold til de midler (de kollektive kampskridt), lønmodtagerorganisationen anvender for at nå målet. En sådan ”proportionalitetsafvejning” foretages af Arbejdsretten. I de relativt sjældne tilfælde, hvor retten får forelagt spørgsmål om forholdet mellem det mål, der søges opnået, og de midler, der anvendes, synes retten at være tilbageholdende med at kende en konflikt ulovlig ud fra proportionalitetsbetragtninger. Dette gør sig særligt gældende i situationer, hvor alene lønmodtagerorganisationens egne medlemmer er berørt af konflikten. Bedømmelsen af, om de midler, der under en i øvrigt lovlig konflikt anvendes, er ude af proportioner med det mål, der søges opnået, synes derfor at have sin største betydning i tilfælde, hvor andre lønmodtagerorganisationer har iværksat sympatikonflikter til støtte for den lønmodtagerorganisation, der er part i hovedkonflikten.”

Denne praksis er fastholdt i senere domme, jf. f.eks. Arbejdsrettens dom af 12. december 2007 i sag A2007.831 (AT 2007.178) vedrørende Nørrebro Bryghus og Arbejdsrettens dom af 29. november 2012 i sag AR2012.0341 (AT 2012.46) vedrørende Vejlegården, og er også afgørende for Arbejdsrettens vurdering i den foreliggende sag.

Hovedkonflikten mod B

Ved Arbejdsrettens dom af 31. marts 2017, som er citeret foran, fastslog Arbejdsretten, at den hovedkonflikt, som 3F har iværksat over for A, er lovlig.

Arbejdsretten finder af de samme grunde, som er anført i denne dom, at også hovedkonflikten mod B er lovlig, idet det ikke kan føre til en anden vurdering, at den landbrugsvirksomhed, som B driver, ikke er lige så stor som den, der drives af A.

Sympatikonflikterne mod B og A

I dansk arbejdsret er der en vidtgående adgang til at etablere sympatikonflikt til støtte for lovlige overenskomstkraav. Hovedbetingelsen for, at en sympatikonflikt er lovlig, er, at selve hovedkonflikten er lovlig. Dernæst skal der være interessefællesskab mellem lønmodtagerne i

hoved- og sympatikonflikten. Endvidere skal sympatikonflikten være egnet til at påvirke hovedkonflikten. Endelig skal sympatikonflikten stå i et rimeligt forhold til det mål, der søges opnået ved hovedkonflikten.

Som anført lægger Arbejdsretten til grund, at hovedkonflikterne i nærværende sag er lovlige. Arbejdsretten finder endvidere, at der er det fornødne interessefællesskab mellem lønmodtagerne i hoved- og sympatikonflikterne, idet de alle tilhører LO-forbund. Det er endvidere ubestridt, at sympatikonflikterne er egnet til at påvirke hovedkonflikterne, og hovedkonflikterne er som anført båret af de indklagedes betydelige interesse i at opnå overenskomstdækning for ansatte inden for landbruget, herunder for ansatte hos mælkeproducenter. Tilbage bliver spørgsmålet, om sympatikonflikternes omfang er urimeligt i forhold til det mål, som søges opnået ved hovedkonflikterne.

Arbejdsretten lægger efter bevisførelsen til grund, at indklagedes hovedformål med at kræve overenskomst har været og er at fastholde og forsvare veletablerede overenskomstmæssige positioner, herunder den mindsteløn for faglærte og ufaglærte, som man har opnået gennem sin landsdækkende overenskomst med GLS-A. Arbejdsretten finder, at 3F's interesse heri er fundamental og så stærk og legitim, at den retfærdiggør, at der er varslet sympatikonflikter, som for at være effektive nødvendigvis må være økonomisk mærkbare for klagerne.

Det følger af Arbejdsrettens praksis, at en konflikt ikke må være så omfattende, at den helt afskærer en arbejdsgiver fra at udøve sin virksomhed. Arbejdsretten finder det ikke godtgjort, at de varslede sympatikonflikter har et sådant omfang, at de fuldstændigt vil afskære klagerne fra at afsætte deres mælk, herunder i givet fald til udlandet. Arbejdsretten kan efter bevisførelsen heller ikke lægge til grund, at B og A i tilfælde af sympatikonflikternes iværksættelse vil blive nødsaget til at bortskaffe den mælk, som eventuelt ikke kan afsættes, på ulovlig måde.

Herefter og efter en samlet vurdering af sagens omstændigheder, herunder at den muligt vanskelige afsætningsituation for klagerne i tilfælde af sympatikonflikternes iværksættelse skyldes klagernes kontraktmæssige forpligtelser over for Arla, som klagerne selv har påtaget sig og har rådigheden over, finder Arbejdsretten, at de varslede sympatikonflikter ikke kan

anses for at være af et sådant omfang i forhold til målet med hovedkonflikten, at de må anses for at overskride grænserne for det tilladelige.

Indklagedes frifindelsespåstand tages herefter til følge.

T h i k e n d e s f o r r e t:

Indklagede, Landsorganisationen i Danmark for Fagligt Fælles Forbund, frifindes.

I sagsomkostninger skal henholdsvis A og B inden 14 dage efter afsigelsen af denne dom betale 2.000 kr. til Arbejdsretten.

Lene Pagter Kristensen